

OBNOVA PAMÁTEK 2009 - PÉČE O STÁTNÍ HRADY A ZÁMKY

Memorandum

Hrady, zámky, a spolu s nimi i bývalé kláštery, vybrané soubory lidového stavitelství a industriálních staveb, které jsou zpřístupněny veřejnosti (dále jen státní hrady a zámky) tvoří specifickou, obzvláště významnou skupinu památek. Tento soubor vznikl postupně, kvalifikovaným výběrem nejceněnějších památek tak, aby v nejvyšší kvalitě reprezentoval bohatství, druhovou pestrost a kulturní význam památkového fondu České republiky. Soubor zahrnuje areály a komplexy budov a k nim patřícího historického vybavení včetně zahrad a parků. Hlavní současnou funkcí těchto objektů je být autentickými doklady historie a kultury. Představují zároveň architektonické a umělecké celky špičkové hodnoty. Tato jejich funkce klade specifické nároky na jejich všestranné vědecké poznávání a vyhodnocování i na takový způsob péče o ně, který průběžně zajišťuje plné uchování jejich kulturních hodnot.

Areály státních hradů a zámků jsou ve velké míře rostlými útvary, vzniklými postupným vrstvením stavebním etap. Vrstevnatost památky je v současné době již plně doceněna jako svébytný zdroj památkové hodnoty. Potřeba jejího zachování je proto trvalou součástí jak ochrany, tak i prezentace památky. S mimořádnou hodnotou a výlučnou rolí státních hradů a zámků v současném životě společnosti souvisí i jednoznačný respekt k jejich dochované podobě a relativní vývojové završenosti.

Součástí výjimečné hodnoty památek této kategorie je integrita celku, vyžadující nejen zevrubné vědecké poznání, dokumentaci a ochranu, ale i prezentaci rozmanitosti, charakteristické pro tento typ památek. Je proto mimořádně důležité respektovat jejich celistvost (včetně integrity majetku v rámci historických hranic areálů) .

Je nezbytné, aby prezentace hradů a zámků respektovala nejpřísnější odborná hlediska a směřovala především k uchování věrohodnosti historického prostředí. Úpravy a zásahy motivované snahou o docílení souladu se současnými technickými standardy, nejsou žádoucí. Zkušenosti ukazují, že změny i při sebešetrnějších zásahu ochuzují kulturní potenciál každé památky. O to více se negativní dopady projevují v případě památek z tohoto unikátního souboru.

Soudobé pomocné provozy, umožňující funkci zpřístupněné památky, je vždy nutné řešit přiměřeně s určitou universalitou a především s vyloučením či omezením rozsahu transformací. Důležité je situovat nové (soudobé funkční) provozní zázemí pokud možno do prostorů již v minulosti adaptovaných (nerozšiřovat na úkor autentických) a při jakýchkoliv úpravách dbát na to, aby i v těchto místech byly omezeny zásahy do konstrukcí (a aby měly pokud možno reverzibilní charakter).

Zodpovědná péče o excelentní soubor mimořádně významných památek je podmíněna ideově i organizačně jednotným přístupem, se stanovením kvalifikované památkové koncepce, založené na vědeckém poznání. Jejím úkolem je zajištění maximální ochrany a uplatnění dochovaných hodnot a garance tohoto cíle (zamezení odborně neobhajitelných, jednostranných a unáhlených rozhodnutí).

Mělo by být samozřejmostí, že při opravách těchto památek by se měl preferovat konzervační přístup. Zodpovědná péče o vybrané významné prvky výtvarné výzdoby, cenný mobiliář či produkty náročnější umělecko řemeslné práce vyžaduje angažování zkušených restaurátorských kapacit. Klíčovou podmínkou úspěšnosti péče je, aby veškeré stavební a řemeslné práce odpovídaly specifickým nárokům na tradiční stavební a řemeslnou výrobu. Tedy aby byly schopny dosahovat výsledků souměřitelných, či alespoň blížících se co do techniky, technologie, užitých materiálů a řemeslné bravury práci těch, kteří památku kdysi vytvořili.

V Praze 24. 3. 2009

Účastníci konference Obnova památek 2009 – péče o státní hrady a zámky